

Sygn. akt III Ca 1987/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Krystyna Hadryś (spr.)

Sędzia SO Barbara Braziewicz

Sędzia SR del. Roman Troll

Protokolant Iwona Reterska

po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa M. G. i A. G.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim

z dnia 23 sierpnia 2013 r., sygn. akt I C 547/11

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że powództwo oddala;**
- 2. oddala apelację w pozostałym zakresie;**
- 3. zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 145 zł (sto czterdzieści pięć złotych) tytułem kosztów postępowania odwoławczego.**

SSR del. Roman Troll SSO Krystyna Hadryś SSO Barbara Braziewicz

UZASADNIENIE

Powodowie A. G. i M. G., po ostatecznym sprecyzowaniu żądania wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) SA w G. 10000 zł jako wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości oraz kosztów procesu.

Wskazali powodowie, że są właścicielami nieruchomości opisanej w KW (...) SR w Wodzisławiu Śląskim. W 1996r. został na niej posadowiony słup elektroenergetyczny oraz poprowadzona naziemna sieć elektroenergetyczna. Obecnie jej właścicielami użytkownikiem jest pozwany. Przedsiębiorstwo nie legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w sferę własności powodów i korzysta z nieruchomości w złej wierze, zatem jest zobowiązane do zapłaty wynagrodzenia na podstawie art. 225 kc. Podali, że dochodzone wynagrodzenie dotyczy nieprzedawnionego okresu dziesięciu lat, licząc wstecz od dnia wniesienia pozwu. W toku rozprawy dnia 14.06.2012r. Wnieśli o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości celem ustalenia wartości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie w nieruchomości powodów przez pozwaną za okres 10 lat wstecz od daty wniesienia pozwu.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów kosztów procesu. Zakwestionowała pozwana tak wysokość dochodzonego wynagrodzenia, jak i zasadność jego dochodzenia w ogóle z uwagi na podnoszony zarzut zasiedzenia służebności. Podniosła pozwana, że linia wraz ze słupem posadowione zostały w latach 50-tych ubiegłego wieku, czego potwierdzeniem jest remont dokonany w latach 90-tych. Pozwana zatem jak i jej poprzednicy korzystają z linii w sposób nieprzerwany od niemal 50 lat.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim zasądził od pozwanej na rzecz powodów solidarnie 1.099 zł oraz koszty procesu 132 zł; w pozostałej części powództwo oddalił; odstąpił od obciążenia powodów kosztami sądowymi; nie obciążył powodów pozostałymi kosztami procesu.

Orzeczenie to zapadło przy ustaleniu, że powodowie są od roku 1995 współwłaścicielami w ustawowej wspólności nieruchomości położonej w T. o pow. 0.67.60 ha mapa 5 działki (...) opisanej w KW (...). W dacie nabycia przez nich nieruchomości nie było na niej żadnych obiektów w postaci słupów czy linii przesyłowej przedsiębiorstwa elektroenergetycznego. Obecna linia przeprowadzona została przez nieruchomość powodów w roku 1996. Wcześniej wzdłuż drogi publicznej – ul. (...) posadowiona była linia średniego napięcia na drewnianych słupach i ta linia była modernizowana w połowie lat 90-tych. Jednakże nie miało to miejsca na posesji powodów.

Przez teren nieruchomości powodów przebieg napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia wybudowana na podstawie decyzji o pozwoleniu na budowę i remont wydanej w dniu 27.02.1996r. dla (...) SA w G.. Oddana do eksploatacji w roku 1997. Aktualnym właścicielem sieci jest pozwana jako następcą prawny (...) SA w G.. W okresie 10 lat wstecz od daty wniesienia pozwu tj 27.07.2001-26.07.2011r. Przeznaczenie nieruchomości ulegało zmianie. Przez okres 3,86 lat nieruchomość położona była w terenach rolnych, zaś w okresie 6,14 lat nieruchomość położona była częściowo w terenach rolnych, częściowo budowlanych. Wynagrodzenie za bezumowne korzystanie przez pozwana z nieruchomości powodów za okres 10 lat wynosi 1099 zł.

Powyższe okoliczności doprowadziły Sąd Rejonowy do przekonania, że roszczenie powodów jest słuszne co do zasady i znajduje podstawę w treści art. 225 kc w związku z art. 224 par 2kc. Pozwana bowiem korzysta z cudzej rzeczy –nieruchomości powodów w zakresie odpowiadającym treści służebności. Jest jednak posiadaczem w złej wierze, gdyż wie od samego początku, że prawo do korzystania z tej nieruchomości jej nie przysługuje. Pozwana co prawda podnosiła zarzut zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomości powodów, zarzutu tego jednak nie wykazała. Przedstawiła co prawda dokumentację związaną z budową i modernizacją linii przesyłowej, jednakże przebieg linii pierwotnej nie był analogiczny jak linii obecnej. Poprzednik prawny pozwanej nie był zatem posiadaczem linii napięcia wiodącej po nieruchomości powodów, a linii o innym przebiegu, poza terenem ich posesji. Pierwotna linia napięcia wiodła bowiem po drewnianych słupach wzdłuż ulicy (...) w T., a nie po nieruchomości powodów. Brak podstaw do uznania, że od daty objęcia w posiadanie upłynął wymagany okres ustawowy konieczny dla możliwości stwierdzenia, że pozwana nabyła służebność przez zasiedzenie. Od końca roku 1996 nie upłynął nawet 20-letni okres posiadania wymagany dla możliwości nabycia prawa rzeczowego ograniczonego przez zasiedzenie przez posiadacza w dobrej wierze (art. 172 kc w związku z art. 292kc i art. 350 4 kc) Dlatego uznać należy, że pozwana na chwilę obecną nie posiada tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości powodów i winna zapłacić im należne z tego tytułu wynagrodzenie. Jeżeli chodzi o wartość tego wynagrodzenia, ustalona ona została przez biegłą sądową z zakresu wyceny nieruchomości. Powierzchnia pasa eksploatacyjnego dla okresu 3, 86 lat wyniosła: pod słupem 10m², dla linii 452 m². Powierzchnia ta dla okresu 6,14 lat wyniosła pod słupem 10m², dla linii – w terenach budowlanych 566m², w terenach rolnych 306m². Dla okresu 3, 86 lat wartość jednorazowego wynagrodzenia wynosi 274, 38 zł, dla okresu 6.14 lat – 824, 82 zł, co razem daje 1099 zł. Z uwagi na treść ostatniej opinii uzupełniającej biegłej B. Ś. zasądzono na rzecz powodów solidarnie wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości 1009 zł, a to na mocy art. 225 k.c. w związku z art. 224 § 2 k.c. i art. 292 k.c. Orzeczenie o kosztach sądowych – art. 113 § 2 ustawy z dnia 28.07.2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Powodowie zwolnieni zostali od obowiązku uiszczenia opłaty od pozwu z uwagi na trudną sytuację materialną. Orzeczenie o pozostałych kosztach 102 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła pozwana zaskarżając go w części uwzględniającej powództwo oraz orzekającą o odstąpieniu od obciążania powodów kosztami procesu, wnosząc o zmianę wyroku poprzez oddalenie

powództwa w tym zakresie, a także zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kosztów procesu za I instancje w pełnej wysokości, ponadto wnosząc o zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego. Zarzuciła sprzeczność ustaleń z treścią materiału dowodowego i przyjęcie, że pozwana wiedziała od samego początku, że prawo do korzystania z nieruchomości jej nie przysługuje, podczas gdy sami powodowie zeznali, że wyrazili zgodę na wybudowanie linii na ich nieruchomości. Naruszenie przepisów prawa materialnego art., 224 § 1 k.c., art.225 w zw. z art. 224 § 2 k.c. i art.7 k.c. poprzez ich niezastosowanie; oraz naruszenie przepisów dotyczących orzekania o kosztach procesu art.102 k.p.c. poprzez zasądzenie na rzecz powodów kosztów w kwocie 132 zł i oddalenie wniosku pozwanej o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu, mimo iż wygrała sprawę w 89%.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja pozwanej zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Wprawdzie większość ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd pierwszej instancji jest prawidłowa i zasługuje na aprobatę, jednak niezbędna jest ich korekta, która w konsekwencji musiała doprowadzić do odmiennych wniosków w zakresie dobrej wiary pozwanej i zgody powodów na posadowienie słupa elektroenergetycznego oraz poprowadzenia naziemnej sieci elektroenergetycznej.

Sąd Okręgowy uznał, że zarzut apelacyjny odnoszący się do nieprawidłowej oceny materiału dowodowego i stanu prawnego w sprawie, naruszającego art. 7 k.c. jest zasadny. W ocenie Sądu drugiej instancji okoliczność istnienia domniemania faktycznego dobrej wiary w sytuacji, gdy Kodeks cywilny uzależnia uwzględnienie roszczenia od istnienia dobrej wiary zostało nieprawidłowo ocenione przez Sąd meriti, albowiem to strona powodowa reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika powinna przedstawić Sądowi okoliczności uzasadniające obalenie domniemania z art. 7 k.c.

Z okoliczności niniejszej sprawy wynika, iż posiadanie służebności przez pozwaną postępowania było posiadaniem w dobrej wierze. Dla przyjęcia dobrej lub złej wiary posiadacza decydująca jest chwila objęcia przez nią posiadania nieruchomości (służebności), a zgodnie z art.7 k.c. istnieje domniemanie dobrej wiary posiadacza. Objęcie w posiadanie nieruchomości przez pozwaną w celu budowy urządzeń przesyłowych nastąpiło za zgodą właścicieli nieruchomości, na co wskazali sami powodowie w swoich zeznaniach przed Sądem Rejonowym. Tym samym do obalenia wskazanego wyżej domniemania w ocenie Sądu Odwoławczego nie doszło. Dobrą wiarę pozwanej umacniał nadto fakt braku jakiegokolwiek oporu przeciwko długoletniemu korzystaniu z nieruchomości przez pozwaną oraz brak żądań odszkodowawczych powodów, mimo pełnej wiedzy o wypłacie takich odszkodowań właścicielom działek objętych ograniczeniami analogicznymi do stanu nieruchomości powodów.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2009 r. w sprawie o sygn. II CSK 560/08 przedsiębiorca energetyczny, któremu się nie dowiedzie, że on lub jego poprzednik prawny działał bezprawnie stawiając słupy i nieodpłatnie eksploatując linię energetyczną na gruntach leśnych należących do Skarbu Państwa, w zakresie odpowiadającym treści służebności jest zobowiązany do zapłacenia wynagrodzenia za korzystanie z tych gruntów od chwili dowiedzenia się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o to wynagrodzenie (art. 224 § 2 zd. 1, art. 222 § 2 i art. 352 k.c.) W konsekwencji należy przyjąć jako utrwalone w orzecznictwie sądowym stwierdzenie, że chcąc wywieść zamierzone skutki prawne i prawo do wynagrodzenia, to powód powinien udowodnić złą wiarę pozwanego (por. wyrok SN z dnia 9 marca 1967 r. II CR 340/66, OSPiKA 1967, Nr 11, poz. 262).

Odnosząc powyższe rozważania do stanu faktycznego niniejszej sprawy, powodowie dochodzili za bezumowne korzystanie stosownej kwoty za okres sprzed dnia wytoczenia powództwa, jednakże strona powodowa a nie obaliła domniemania dobrej wiary pozwanej, a same okoliczności sprawy potwierdzają istnienie dobrej wiary pozwanej za okres objęty pozwem. Zeznania samych powodów potwierdzają wyrażenia zgody na posadowienie elementów energetycznych na ich nieruchomości i wskazują na pełną wiedzę co do możliwości uzyskania odszkodowania, albowiem w ramach tej samej działalności przedsiębiorstwa energetycznego i w tym samym okresie czasowym, część właścicieli sąsiednich nieruchomości uzyskała odszkodowanie, natomiast powodowie nie przedstawili w tym zakresie żadnych dowodów, by o takie odszkodowanie występowali, bądź sprzeciwiali się posadowieniu wskazanych

elementów, lub mimo zgody na posadowienie w późniejszym okresie sprzeciwiali się eksploataowaniu tychże posadowionych urządzeń elektroenergetycznych. Obowiązek wykazania tych okoliczności spoczywał na powodach, jednakże nie przedstawili oni dowodów na brak zgody na korzystanie z nieruchomości, nie wykazali iżby kierowali żądania do przedsiębiorstwa energetycznego zapłaty odszkodowania za poniesione straty, także nie powoływali dowodu wniesienia powództwa windykacyjnego czy też negatoryjnego.

Na marginesie wskazać należy na prezentowany w doktrynie jak i orzecznictwie sądów pogląd, iż długotrwałość stanów faktycznych, a więc w niniejszej sprawie niezakłócone korzystanie przez pozwaną z nieruchomości powodów, przemawia za oceną tego stanu rzeczy jako odpowiadającego prawu, zwłaszcza iż posadowienie słupów energetycznych od lat 90-tych ubiegłego wieku, ingerowało w prawo własności wielu osób, a ustawa o prawie budowlanym nakazuje respektowanie praw osób trzecich, co bezpośrednio oznacza wymóg uzyskania ich zgody bądź wykazania braku sprzeciwu na zajecie terenu. Należy zatem uznać, iż wkroczenie przez poprzednika prawnego pozwanej w zakres władztwa nad cudzym gruntem nastąpiło legalnie - za zgodą właścicieli i w oparciu o decyzję właściwego organu budowlanego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Odwoławczy uznał, iż Sąd pierwszej instancji nie miał podstaw faktycznych do uznania, iżby zachodziły przesłanki z art. 225 k.c. , a więc odpowiedzialność pozwanej z tytułu korzystania z nieruchomości powodów bez ich zgody, w złej wierze, albowiem pozwana korzystała z ochrony art. 7 k.c. i w stanie faktycznym niniejszej sprawy zachodzą przesłanki objęte art. 224 k.c., wyłączające odpowiedzialność odszkodowawczą za korzystanie z nieruchomości powodów za okres objęty roszczeniem zgłoszonym w niniejszej sprawie.

Odnosząc się do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zasądzonych przez Sąd pierwszej instancji na podstawie art.102 k.p.c., Sąd Odwoławczy uznał, że jedynie w sytuacji rażącej może dokonać zmiany zastosowania przez Sąd Rejonowy odstąpienia od obciążania powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu, jednakże okoliczności powyższe w niniejszej sprawie nie zachodziły. Podkreślenia wymaga, iż jak wskazał Sąd Rejonowy, powodowie znajdują się w trudnej sytuacji materialnej, uzasadniającej zwolnienie ich od obowiązku uiszczenia opłaty od pozwu i uzasadniającej przyznanie im pełnomocnika procesowego urzędu. Ocena sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 k.p.c. ma charakter dyskrecyjny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy, w związku z czym nie podlega kontroli instancyjnej i może być podważona przez sąd wyższej instancji tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.10.2012 r. sygn. IV CZ 69/12).

Okoliczności naprowadzone przez skarżącą w apelacji, nie pozwalają na przyjęcie za słuszny jej zarzut w powyższym zakresie.

Z uwagi na powyższe - na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmieniono zaskarżony wyrok we wskazanym zakresie, a na podstawie art. 385 k.p.c. oddalono apelację w pozostałym zakresie jako bezzasadną.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na mocy art. 98 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c., w zw. z § 6 ust. 2 w zw. z § 12 ust. 1 pkt.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490), obciążając powodów jako stronę przegrywającą sprawę w całości kosztami postępowania.

SSR(del.) Roman Troll SSO Krystyna Hadryś SSO Barbara Braziewicz